

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'.

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἰτησίαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

12 Ἀπριλίου 1887

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Τελοῦνται σήμερον ἐν Κερκύρᾳ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ λίθινον ὁμοίωμα τοῦ αἰοδίου ἀνδρὸς θὰ καταυγασθῇ ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς γυνεθλίου γῆς. Πρὸ πολλοῦ ἔπρεπε νὰ εἶχε τιμηθῇ διὰ τῆς τιμῆς ταύτης ἐκεῖνος, ὅστις ὑπῆρξέ ποτε ὁ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων καὶ ὅστις ἀνατιρρήτως ἐδείχθη τὸ ἐνδοξότατον τῆς Κερκύρας τέκνον.

Πλείστα ἔχουσι γραφῇ περὶ τοῦ Καποδιστρίου καὶ ἴσως πλείστα θὰ γραφῶσι διότι ἡ ἱστορία δὲν ἔχει ἀκόμη ἐντελῶς λαξεύσῃ τὸ ἀληθινὸν καὶ ἀθάνατον τοῦ ἀνδρὸς ὁμοίωμα, ὅπερ μέλλει εἰς τοὺς μεταγενεστέρους νὰ ἀποκαλύψῃ. Ἡμεῖς δὲ σκοποῦντες μόνον νὰ ἀνακαλέσωμεν σήμερον ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐν Κερκύρᾳ τελουμένης πανδημοῦ ἐορτῆς εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἑστίας» τὴν μεγάλην εἰκόνα τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, θὰ περιορισθῶμεν ἀντλοῦντες ἐνταῦθα ὀλίγας ἀπερίττους λέξεις ἐκ τῶν εἰς γνῶσιν ἡμῶν περιελθόντων δημοσιευμάτων ¹⁾ ὅσα ἐξεδόθησαν ἐκ τῆς ἀφορμῆς τῶν ἀποκαλυπτηρίων ἐν Κερκύρᾳ καὶ δι' ὧν αἱ πάλλουσαι καρδίαι τῶν συμπολιτῶν τοῦ τιμωμένου ἀνδρὸς ἠθέλησαν νὰ στέψωσι τὴν μνήμην του ὡς δι' ἀνθέων αὐτοφυῶν μὲν οὕτως εἰπεῖν καὶ ἐγγωρίων, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ μάλιστα εἰς αὐτὸν εὐπροσδέκτων.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1776 ἐξ εὐπατριδῶν, νεώτατος δὲ μετέβη εἰς τὸ Παταύιον καὶ ἐδιδάχθη τὴν ἱατρικὴν ἐν τῷ κατὰ τοὺς τότε χρόνους περιφήμῳ πανεπιστημίῳ τῆς ἰταλικῆς ἐκεῖνης πόλεως. Ἐπανελθὼν δ' εἰς τὴν πατρίδα μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του εὗρεν αὐτὴν μετὰ καὶ ἄλλων νήσων τοῦ Ἰονίου πελάγους ἐν σάλῳ δεινῷ ἐνεκα τῆς διὰ τῶν Γάλλων καταλύσεως

τῆς αὐτόθι βενετικῆς ἀρχῆς. Ὁ Καποδίστριας δὲν ἐβράδυνε διὰ τὴν ὑπέροχον αὐτοῦ παιδείαν καὶ τὴν ἔσοχον διάνοιαν νὰ λάβῃ ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς ἰδιαίτερας αὐτοῦ πατρίδος συντελῶν οὐχ ἥττον διὰ διαφόρων τρόπων καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς παιδείας καὶ μάλιστα τῆς ἐπιστημονικῆς. Ὑπῆρξε δὲ μετὰ ἄλλων καὶ γραμματεὺς τοῦ Ἐθνικοῦ ἱατρικοῦ Συλλόγου, ἐν ταῖς συνεδριάσεσι τοῦ ὁποῦ ἀνέγνωσεν ἰταλιστὶ καὶ διαφόρους ἱατρικὰς πραγματείας, ἐξ ὧν μνημονεύονται μάλιστα ἡ περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ἀτομικῶν διαφορῶν τοῦ ὀργανισμοῦ (1803) καὶ ἡ ἐπὶ τῇ περιπτώσει τοῦ τοκετοῦ Ἰσραηλίδος γεννησάσης ὁμοῦ πέντε ἐπταμηνιαῖα τέκνα (1806). Παραλείποντες τὰ περὶ τῶν διαφορῶν πολιτικῶν ὑπηρεσιῶν, τῶν ἀναθετισῶν εἰς τὸν Καποδίστριαν κατὰ τοὺς τεταραγμένους ἐκεῖνους χρόνους τοὺς πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Ρώσων καὶ τῶν Τούρκων ἀνακηρύξεως τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας τῇ 21 Μαρτίου 1800 ¹⁾, ἐρχόμεθα εἰς τὸ ἐπ' αὐτῆς πολιτικὸν στάδιον τοῦ μέλλοντος Κυβερνήτου.

Κατὰ τὸ ἔτος 1802 ὁ Καποδίστριας διωρίσθη ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου τῆς Ρωσσίας Μοτzenίγου Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας, δραστηριώτατος δ' ὢν καὶ πρὸς τοιοῦτον ὑπουργημα εὐφυέστατος, κατώρθωσε νὰ ἐπιφέρῃ πως τάξιν εἰς τὴν ἕως τότε χαώδη διοίκησιν καὶ νὰ παρασκευάσῃ τὰ πράγματα πρὸς σύγκλησιν συνελεύσεως μελλούσης νὰ συντάξῃ τὸ νέον καὶ ὀριστικὸν τῆς Πολιτείας σύνταγμα (1803). Τὸ νέον τοῦτο πολιτευμα ἐσχεδιάσεν αὐτὸς ὁ Καποδίστριας, «ὅπερ ἐντελέστερον τοῦ προηγουμένου ὃν προέβλεπε περὶ τῆς συστάσεως καὶ διαρκοῦς συντηρήσεως δημοσίας ἐλληνικῆς σχολῆς,» ἂν καὶ εἰς τὴν μέριμναν τοῦ Καποδιστρίου ἐχρεωστεῖτο ὁ ψηφισθεὶς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνθήκης τῆς 21 Μαρτίου 1800 ἀξιωματικὸς νόμος περὶ ἐνίσχύσεως τῆς σπουδῆς τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, ὅστις κατήργει τὰς μονάς, καὶ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν ὠρίξε πρὸς συντήρησιν σχολείων. Τὸν ἀληθῆ φωτισμὸν τοῦ λαοῦ ἐθεώρει ὁ Καποδίστριας ὡς τὸ πρῶτιστον στοιχεῖον πρὸς εὐημερίαν κράτους τινός. Ἀπὸ

1) Νύξεις περὶ τοῦ βίου Ἰωάννου Καποδιστρίου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος ἀφιερούμεναι εἰς τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος αὐτοῦ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Τόμπρου ἐν Κερκύρᾳ (τύπ. Ἑρμοῦ) 1886. — Σύντομος ἀφήγησις τοῦ βίου τοῦ Ἰω. Καποδιστρίου ὑπὸ Λ. Σ. Βροκίην ἐν Κερκύρᾳ (τύπ. Ἑρμοῦ) 1886.

1) Ἰδ. «Ἑστίας» τόμ. 21 σελ. 122.

δὲ τῆς εἰρημένης ἐποχῆς διέκρινέ τις εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ Καποδίστριου τὸν μέγαν καὶ ἱερὸν σκοπὸν τῆς ἐλευθερίας τῆς ὅλης Ἑλλάδος ¹⁾ » Ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς διόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων ψηφισθὲν κατὰ τὸ ἔτος 1803 πολίτευμα προσέκρουσεν εἰς πολλὰς δυσχερείας, πρὸ πάντων ἕνεκα τῶν καθιερωθεισῶν νέων ἀρχῶν, αἵτινες ἀπήρσκαν εἰς τοὺς ὀλιγαρχικούς, καὶ νέα πάλιν διαρροῦθμισις ἐχρειάσθη νὰ γείνη κατὰ τὸ 1806. Σφόδρα λυπούμενος ὁ Καποδίστριας ἕνεκα τῆς τοιαύτης καταστάσεως τῶν πραγμάτων καὶ μάλιστα ἕνεκα τῆς ἀποτυχίας τοῦ συντάγματος τοῦ 1803, ὅπερ ἦτο ἔργον τῶν χειρῶν του, παρήτησε (1807) καὶ τὴν θέσιν τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας καὶ τὴν τοῦ Ἐφόρου τῶν δημοσίων σχολείων, ἣν ἕως τότε εἶχε καὶ ἤρχισε πάλιν ιδιωτεύων νὰ ἐπαγγέλληται τὸν ἱατρὸν.

Ἀλλὰ τὰ γεγονότα κατὰ τοὺς τότε χρόνους διεδέχοντο ἄλληλα ὀρμητικὰ καὶ βραγδαῖα. Ἐπτὰ μῆνας μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Καποδίστριου ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας συνωμολογήθη ἡ ἐν Τιλσίτ εἰρήνη, δυνάμει τῆς ὁποίας, μετὰ ἓνα μῆνα καὶ πέντε ἡμέρας, ἦτοι τῇ 11 Αὐγούστου 1807, ὁ στρατηγὸς τοῦ Ναπολέοντος Βερθιέ καταλαβὼν τὴν Κέρκυραν, ἔθηκε τέρμα εἰς τὸν βίον τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας.

Ὀλίγον χρόνον πρὸ τῆς λήξεως τῆς πρώτης ἐν ταῖς Ἰονίαις νήσοις κατοχῆς τῶν Γάλλων διὰ τῆς ἀπελάσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ῥώσων καὶ τῶν Τούρκων ὑπεκινεῖτο ἐν Κερκύρᾳ τῇ συμπτᾶξει τῆς Ῥωσσίας ἐπαναστατικὸν κίνημα κατὰ τῶν μεσημβρινῶν τῆς Τουρκίας χωρῶν, οὗ δὲν ἦτο ἀμέτοχος ὁ Καποδίστριας. Διότι οὗτος περιέβαλε τοὺς εἰς τὴν Κέρκυραν καταφυγόντας ὀπλαρχηγούς τοῦ Σουλίου, ἧδη δὲ ἀπὸ τοῦ 1804 ὀργανώσας αὐτοὺς εἰς ἴδια ἑλληνικὰ σώματα ἔταξεν εἰς τὴν Ῥωσικὴν ὑπηρεσίαν, οἱ δὲ Σουλιῶται οἱ οὕτω μισθοδοτούμενοι ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας ὠρκίσθησαν νὰ συμμετάσχωσι τοῦ κινήματος. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1807 ὁ Ἀλῆ πασσάς, ὠφελούμενος ἐκ τοῦ μεταξὺ τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς Ῥωσσίας πολέμου, συγκεντρώσας στρατὸν πολυάριθμον ἐσκόπει νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τῆς Λευκάδος, ὁ Μοτ'ζενίγος ἀνέθηκεν εἰς τὸν Καποδίστριαν στρατιωτικὴν μᾶλλον ἢ πολιτικὴν ἐντολὴν πέμψας αὐτὸν εἰς τὴν Λευκάδα πρὸς ἄμυναν τῆς νήσου ἐπὶ κεφαλῇ Σουλιωτῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ ἄλλου Ῥωσικοῦ στρατεύματος, οὕτω δὲ ἐματαιώθη ἡ κατάληψις τῆς νήσου. Ψυχὴ δὲ καὶ κέντρον τῶν ὀπλαρχηγῶν γενόμενος ὁ μέλλων κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, ὅχι μόνον ἔκτοτε προέπινεν ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως ὁλοκλή-

ρου τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἀλλὰ καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ κατέστησεν, ὡς λέγει ὁ Φιλήμων ἐν τῷ *Δοκιμῷ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας* « τὸ πανδοχεῖον ὅλων τῶν ἐβελοντῶν καὶ τῶν προσφύγων πολεμιστῶν τῆς Ῥούμελης καὶ τῆς Πελοποννήσου, μὲ τοὺς ὁποίους συνέδεσε σχέσεις στενοτάτας καὶ ὠφελιμωτάτας διὰ τὸ μέλλον τῆς πατρίδος ».

Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Βερθιέ κατάληψιν τῆς Κερκύρας « οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ναπολέοντος ἐπροσπάθησαν νὰ πείσωσι τὸν Καποδίστριαν ὅπως δεχθῇ γαλλικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τοῦ προσέφερον θέσιν τινὰ παρὰ τῷ συμβουλίῳ τῆς ἐπικρατείας. Τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἀπειποιήθη ὁ Καποδίστριας, διότι τὴν πατρίδα του δὲν συνέδεε μετὰ τῆς Γαλλίας οὐδεὶς δεσμὸς δυνάμενος νὰ παραγάγῃ αὐτῇ ὠφέλειαν. Ὁ Καποδίστριας ἐφρόνει ὅτι μόνῃ ἡ Ῥωσσία κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἠδύνατο νὰ εἶναι χρήσιμος εἰς τὴν πατρίδα του. Τῆς ιδέας ταύτης ἐμφορούμενος ἀμέσως ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, διὰ τοῦ ἀρχικαγκελαρίου τῆς Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας Ῥωμανῶφ, ὅπως μεταβῇ εἰς τὴν Ῥωσίαν. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1809 ὁ Καποδίστριας ἔφθασεν εἰς τὴν Πετροῦπολιν καὶ ὁ καγκελλάριος ἐδέχθη αὐτὸν μετ' ἄκρας φιλοφροσύνης, ἀλλὰ δὲν ἐχρησιμοποίησεν ἀμέσως τὴν ἱκανότητά του, ἀφῆσας αὐτὸν ἀργόν. Ἡ καρδιά τοῦ Καποδίστριου εἶχε πληγωθῇ θανασίμως διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς *Ἑπτανήσου Πολιτείας*, ἣν εἶχε συστήσῃ ὅπως ἀποτελέσῃ κέντρον μελλούσης ἐθνικῆς ἐνεργείας » ¹⁾. Ἐμείνει λοιπὸν ἐπὶ δύο ἔτη ἀργὸς ἐν Ῥωσίᾳ ὁ Καποδίστριας, τῆς σχολῆς δὲ ταύτης ἐπωφελοῦμενος ὑπέβαλε τῇ Ῥωσικῇ κυβερνήσει διάφορα σχετικὰ πρὸς τὴν Ἀνατολὴν ὑπομνήματα, ὧν ἡ ἀνάγνωσις ἔπεισε τὸν ἀρχικαγκελλάριον περὶ τῆς ἀξίας τοῦ Καποδίστριου. Ὅθεν διώρισεν αὐτὸν σύμβουλον παρὰ τῇ ἐν Βρασιλίας τῆς Ἀμερικῆς Ῥωσικῇ πρεσβείᾳ, ἣν θέσιν ὁ Καποδίστριας κατὰ τινα εὐτυχὴ πρόνοιαν δὲν ἀπεδέχθη καί μετ' οὐ πολὺ ἔλαβε κατωτέραν διπλωματικὴν θέσιν ἀκολουθῶν ἐν Βιέννῃ ἔνθα πρεσβευτὴς τῆς Ῥωσσίας ἦτο τότε ὁ κόμης Στάκελμπεργ. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας ἦτο κατὰ τοὺς τότε χρόνους τὸ κυριώτατον κέντρον τῆς κατὰ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ἀντιδράσεως τῆς συνησπισμένης Εὐρώπης καὶ τὸ ἐπιτηδεδιότατον πεδῖον πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς διπλωματικῆς περινοίας τοῦ Καποδίστριου, ὅστις μετ' οὐ πολὺ πάλιν διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ διπλωματικοῦ γραφείου τοῦ ναυάρχου Τζίτζαγῶφ, ὑπερτάτου ἀρχηγοῦ τοῦ Ῥωσικοῦ στρατοῦ τοῦ Δουνάβεως. Ὁ Καποδίστριας καὶ τὴν πολιτικὴν ἀλληλογραφίαν ἐκράτει, καὶ σχέδια ὀργανώσεως ἐπετράπη

1) Σύντομος ἀφήγησις ὑπὸ Λ. Σ. Βροκίνη, σελ. 8.

1). Νύξεις κτλ. ὑπὸ Τόμπρου, σελ. 5.

νὰ συντάξῃ τῶν χωρῶν, αἵτινες ἔμελλον κατὰ τὴν συνθήκην τοῦ Βουκουρεστίου νὰ παραχωρηθῶσιν ὑπὸ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ῥωσίαν. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ εὐρισκόμενος ὁ Κερκυραῖος διπλωμάτης ἐγένετο μάρτυς αὐτόπτης τοῦ μεγάλου πρὸς τὸν Ναπολέοντα ἀγῶνος μετὰ τὴν ἐν Μόσχᾳ ἀποτυχίαν τοῦ αὐτοκράτορος, αὐτὸς δὲ συνέταττε καὶ ἐξέδιδε τὰς προκηρύξεις καὶ τὰ δελτία τοῦ πολέμου τὰ ἀποστελλόμενα εἰς Βιέννην καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Μετὰ τὴν μάχην τῆς Λειψίας ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἐπεμφε τὸν Καποδίστριαν εἰς τὴν Ἑλβετίαν, ἵνα μετὰ τοῦ πληρεξουσίου τῆς Αὐστρίας συμβιβάσῃ τὰς διεστώσας φατρίας τῆς χώρας ἐκείνης καὶ ἀποσπάσῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Ναπολέοντος. Ἡ ἐν τῷ μέσῳ δυσχερείων ἀνυπερβλήτων καὶ κωλυμάτων παρεμβαλλομένων καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ αὐστριακοῦ συναδέλφου του ἐπιτυχestatῇ καὶ συμβιβαστικωτάτῃ ἐνέργεια τοῦ Καποδιστρίου, ἀναγνωρισθεῖσα ἐπὶ τέλους καὶ ἀνομολογηθεῖσα καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἀποσταλῇ τὸ δεύτερον εἰς τὴν Ἑλβετίαν ὁ Κερκυραῖος διπλωμάτης ὡς πρεσβευτῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τῇ 30 Μαΐου 1804 ὑπεγράφετο ἡ συνθήκη τῶν Παρισίων καὶ ὁ Λουδοβίκος ὁ ΙΗ' ἀνέβαινεν εἰς τὸν θρόνον τῶν πατέρων του, ὁποῦθεν ἔμελλε πάλιν νὰ καταβῇ ἕνεκα τῆς ἐπανόδου τοῦ Ναπολέοντος ἀπὸ τῆς νήσου Ἑλβας. Ὁ Καποδίστριος εὐρίσκετο ἐν Παρισίοις μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Δυνάμεων, καὶ μόνος ἴσως αὐτὸς ἐτόλμησεν νὰ ὑποδείξῃ ἐλικορινῶς καὶ μετὰ θάρρους τὰς περιπλοκάς, εἰς αἷς ἔμελλε νὰ δώσῃ ἀφορμὴν ἡ σύμβασις τοῦ Φονταινεβλώ. Ἐπανελθὼν δ' ἐκεῖθεν εἰς τὴν ἐν Ἑλβετίᾳ θέσιν του ἐπεδόθη εἰς σειρὰν ὅλην δυσχερεστάτων καὶ ἀκανθωδεστάτων διαπραγματεύσεων, αἱ καθίστανον ἀναγκαίαις ὅχι μόνον ὁ σάλος τῶν ἐσωτερικῶν τῆς Ἑλβετικῆς ὁμοσπονδίας πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ ἡ καθόλου κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐπικρατοῦσα μεγάλη ταραχὴ καὶ σύγχυσις.

Γνωστὴ εἶνε ἡ παρουσία τοῦ Καποδιστρίου ὡς ἀντιπροσωπεύοντος τὴν Ῥωσίαν ἐν τῇ περιφῆμῃ συνόδῳ τῆς Βιέννης καὶ ἡ συμμετοχὴ αὐτοῦ εἰς τὰς ὑπὸ τῆς συνόδου ἐκείνης ληφθεῖσας σπουδαιοτάτας πρὸς εἰρήνευσιν τῆς πύρριζα διατεταραγμένης Εὐρώπης ἀποφάσεις. Τῆς συνόδου αἱ ἐργασίαι ἔληξαν τῇ 9 Ἰουνίου 1815 καὶ ὁ Καποδίστριος κατῴρθησε νὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς συνόδου ἡ ρήτρα τῆς ἐπισήμου ἀναγνωρίσεως τῆς Ἑπτανήσου ὡς κράτους ἀνεξαρτήτου ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ συνόδῳ τῶν Παρισίων τῇ συγκροτηθεῖσῃ μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βαρτελώ ὁ Καποδίστριος ἀντεπροσώπευσε τὴν Ῥωσίαν καὶ εἰς αὐτὸν ὀφείλεται ὅ-

τι ἡ Γαλλία δὲν ἔπαθεν μείζονας ἔτι περικοπὰς καὶ ταπεινώσεις. Ἡ συνδιάσκεψις αὕτη ἔληξε τῇ 20 Νοεμβρίου 1815.

Ἡ Εὐρώπη πᾶσα ἐθαύμαζε πλέον τοῦ μέλλοντος Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος τὴν διπλωματικὴν ὑπεροχὴν, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος θέλων νὰ ἀνταμείψῃ τὰς λαμπράς αὐτοῦ ὑπηρεσίας ἐκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὸ ὑπατοὺ διπλωματικὸν ἄξίωμα τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ, ὅπερ μόλις καὶ μετὰ βίας ἐπίεσθη νὰ δεχθῇ ὁ Καποδίστριος, καλῶς γινώσκων πρὸς πόσας καὶ πόσον μεγάλας δυσχερείας ἔμελλε νὰ παλαίσῃ ξένος αὐτὸς ὢν καὶ τοσοῦτους Ῥώσους ἐπισκιάσας.

Ὁ μετὰ ταῦτα βίος τοῦ Κυβερνήτου εἶναι γνωστότερος· οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὰς πολιτικὰς περιπλοκάς, αἵτινες ἀνεφύησαν μετὰ τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Τουρκίας καὶ τὸ δεσχερὲς τῆς θέσεως, εἰς ἣν εὐρέθη ὁ Καποδίστριος παλαιῶν μετὰ τὴν καθήκοντος καὶ αἰσθήματος. Ὅχι δὲ μόνον πρὸς Ἀνατολὰς αἱ ἀναφυεῖσαι δυσχέρειαι ἠπείλουν κατακλυσμὸν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς Δυσμὰς πράγματα δὲν ἐφαίνοντο κατὰ πάντα καὶ ὅπως προσεδοκῶντο ἡσυχᾷ. Ἡ ἱερὰ συμμαχία ἐλάχιστα ἐπέτυχε τοῦ ποθομένου, δικαιοθεΐης τῆς ἀπαισιοδοξίας τοῦ Καποδιστρίου, νέα δὲ σύνοδος ἐχρειάσθη νὰ συνέλθῃ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1818 ἐν Ἀκυίστρῳ, ἔνθα καὶ πάλιν διακρίνεται ὁ δαιμόνιος ἀνὴρ, οὐτινος ἀποκαλύπτεται σήμερον ἐν Κερκύρᾳ ὁ ἀνδριάς. Ὁ Καποδίστριος μετέβη εἰς τὸ Ἀκυίστρων ἔχων τὴν πρόθεσιν νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν Γαλλίαν τῆς κατοχῆς τῶν συμμάχων, ἥτις ἐπέβλεπεν ἀκόμη αὐτὴν καὶ νὰ συνδέσῃ πᾶσας τὰς εὐρωπαϊκὰς δυνάμεις διὰ κοινοῦ τινὸς δεσμοῦ, ἐπέτυχε δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ διετρανώθη ἐκφραστικώτατα ἡ πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνη τῆς Γαλλίας.

Ἀπαξ μόνον μετὰ ἐπταετῇ περίπτῳ ἀπουσίαν, ποθήσας τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, ὁ Καποδίστριος ἐπεσκέφθη τὴν Κέρκυραν· ἡ κατάστασις τῶν νήσων ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν δὲν ἐφάνη εἰς αὐτὸν καλὴ καὶ διὰ πλείστους δ' ἄλλους πολιτικούς λόγους ἀπεφάσισε νὰ μὴ παρατείνῃ ἐπὶ πολὺ τὴν ἐκεῖ διαμονὴν του καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἐν Ῥωσίᾳ θέσιν του. Ἐπανερχόμενος διήλθε διὰ τῶν πλείστων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ μακρὰ διὰ τοῦτο ὑπῆρξε καὶ σπουδαία ἡ πρώτη συνέντευξις, ἣν ἔλαβε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ὃν εἶδεν ἐν Βαρσοβίᾳ.....

Ἀλλ' αἰφνης ἐταράχθη πάλιν ἡ Εὐρώπη ἡ νομίζουσα ἑαυτὴν ἡσυχὸν καὶ ἐξησφαλισμένην. Ὁ Ὑψηλάντης εἶχεν ὑψώσῃ τὴν σημαίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως παρὰ τὸν Δούναβιν καὶ ἡ θέσις τοῦ Καποδιστρίου κατέστη τώρα μάλιστα ὅσον οὐδέποτε κρίσιμος. Τυχὼν ἀκροάσεως παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἰκέτευσεν αὐτὸν

λαβόντα πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ δυσχερές τῶν περιστάσεων νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τῆς ὑπηρεσίας. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀγαπῶν σφόδρα καὶ τιμῶν τὸν ὑπουργόν του δὲν ἐνέκρινε μὲν ἐντελῶς νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ, συνειδῶς ὅμως τὴν ἀνάγκην τὴν πιέζουσιν τὸν Καποδίστριαν προθύμως παρέσχεεν εἰς αὐτὸν ἄδειαν ἀπεριόριστον. Λαβὼν λοιπὸν τὴν ποθητὴν αὐτὴν ἄδειαν ἀπῆλθεν εἰς τὴν Γενεύην, ἔνθα τοσοῦτον ἡγάπητο καὶ ἐβίωσεν ἐκεῖ ἰδιωτεύων ἐπὶ πέντε ἔτη. Ἐκεῖθεν ἐκάλεσεν αὐτὸν ἡ ἀναγεννωμένη Πατρίς καὶ εἰς τὰς δεξιωτάτας αὐτοῦ χεῖρας ἐνεπιστεύθη τὴν Κυβέρνησιν τῶν πραγμάτων τῆς....

Δὲν εἶνε ἔδῳ ὁ προσήκων τόπος νὰ ἐξιστορηθῶσι τὰ κατὰ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ συνετωτάτου ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις ἔθηκε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τίς δὲν ἤκουσε περὶ τῶν ὑπερανθρώπων αὐτοῦ προσπαθειῶν καὶ μόχθων, τίς δὲν ἤξευρε ὅτι τὸ θαυμάσιον καὶ εὐεργετικὸν τοῦ πνεύμα ἐπεφέρετο πανταχοῦ καὶ πάντοτε ὑπεράνω τοῦ χάους, ὅπερ φυσικῶς ἐγέννησεν ἡ ἐπανάστασις ἡ ἀναστήσασα λαὸν ἐπὶ τέσσαρας ἑκατονταετηρίδας δουλεύσαντα, τίς ἀγνοεῖ τὰς πικρίας, δι' ὧν ἐποτίσθη, τὰ παθήματα, ἃ ἐπαθε καὶ τὸν μαρτυρικὸν τέλος στέφανον δι' οὗ περιεστέφθη ὁ αἰδίδιμος ἀνὴρ; Σήμερον ὅτε ἡ Ἑλλάς πᾶσα μετὰ δακρύων χαιρετίζει τὴν ἐπὶ πολὺ λησμονηθεῖσαν μνήμην του ἃς μὴ γίνῃ λόγος περὶ τοῦ μαρτυρικοῦ του θανάτου.... «Τὸ λείψανον τοῦ Κυβερνήτου ἐμβαλσαμωθὲν καὶ εἰς κρυσταλλίνην θήκην κλεισθὲν ἐξετέθη εἰς προσκύνημα κοινόν. Μετὰ παρέλευσιν ἑξ ἡμερῶν ἔγινεν ἡ ἐπίσημος αὐτοῦ κηδεία, ἀπὸ τοῦ παλατίου κομισθέντος εἰς τὸν ναὸν τῆς μητροπόλεως, ἔνθα ἔμεινεν ἐναποτεθειμένος ἐν μέσῳ θυμιαμάτων καὶ λαμπάδων ἐπὶ ἑξ μῆνας, ὅπως παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Αὐγουστίνου μεταφερθῇ εἰς Κέρκυραν.... Ὁ Αὐγουστίνος παραιτήσας τὴν Ἀρχὴν ἀνεχώρησε συγχομίζων τὸ φέρετρον τοῦ Κυβερνήτου εἰς Κέρκυραν, ὅπου ἔφθασε τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1832. Ὁ τότε ἀρμοστής Ἀδαμ, ἵνα μὴ τὸ λείψανον τοῦ αἰοιδίμου Κυβερνήτου προκαλέσῃ τὰς συγκινήσεις τοῦ Κερκυραϊκοῦ λαοῦ, παρεκάλεσε τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ τεθνεῶτος, ἵνα ἡ ἀποβίβασις τοῦ λειψάνου ἐκ τοῦ πλοίου γίνῃ τὴν νύκτα. Τῷ ὄντι ἐν μεσονυκτίῳ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔφθασε τὸ πλοῖον, ἀποβιβάσαντες οἱ ἀδελφοὶ τὸν νεκρὸν συνώδυσαν χωρὶς ἀκολουθίας εἰς τὴν πλησίον τοῦ προαστείου Μανδουκίου ἐκκλησίαν τῆς Πλατυτέρας εἰς τὸν περίβολον τῆς ὁποίας καὶ ἐτάφη.... Ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ τάφου τοῦ καλύψαντος τὰ ὀστέα αὐτοῦ, εἰσὶ γεγλυμμένοι αἱ ἐξῆς ὀλίγαι λέξεις πολλῶν δηλωτικαί: Ἰωάννης Καποδίστριας Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος (1) ».

Τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Κυβερνήτου ἐνέπνευσαν ἐν Κερκύρᾳ καὶ τὴν Ἰταλίαν μούσαν καὶ δὴ ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν δύο κάλλιστα ἰταλικά ποιήματα, ὧν τὸ μὲν προσφωνεῖται «τῇ Κερκύρᾳ τῇ ἐγκαινιζούσῃ τὸν λίθινον ἀνδριάντα τοῦ κόμητος Ἰωάννου Καποδιστρίου», τὸ δὲ «τῷ μεγάλῳ διπλωμάτῃ κόμητι Ἰωάννῃ Καποδίστρια γράμματι τῆς ἐπικρατείας τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, ὑπουργῷ καὶ καγκελλαρίῳ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, πληρεξουσίου λειτουργῷ παρὰ τῇ Ἑλβετικῇ Ὀμοσπονδίᾳ, πολίτῃ τῆς Γενεύης, ἐπὶ πότῃ μεγαλοσταύρῳ τῶν κυριωτάτων ταγμάτων τῆς Εὐρώπης, Κυβερνήτῃ τῆς Ἑλλάδος, ὃν ἡ Εὐρώπη ἐκήρυξε τὸν περινοῦστατον τῶν Ἑλλήνων (1)».

Σ.

ΕΚΛΟΓΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Ἄν καὶ ἡ ὥρα ἦτο ἀκόμη πρωινή, οὐχ ἦτον ὁ κύριος Περιστέρης ἱατρός ἐκ τῶν εὐπολήπτων τῆς ἐπαρχίας καὶ τέως βουλευτῆς εἶχεν ἐγερθῇ καὶ προθύμως ἐδέχθη τὸν ἐπισκέπτην εἰς τὸ σπουδαστήριόν του. Ἦτο ἀνὴρ μεσήλιξ, εὖσωμος, μὲ φυσιογνωμίαν ἀγαθὴν καὶ νοήμονα, ἀποπνέουσιν εἰλικρίνειαν, λιαν ἀβρός καὶ ὁπωσοῦν ἀριστοκρατικὸς τὴν συμπεριφορὰν. Γόνος διακεκριμένης καὶ εὐπόρου τῆς ἐπαρχίας οἰκογενείας ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις τὴν ἱατρικὴν, ἔμεινεν ἐπὶ δύο ἔτη ἀκόμη μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του πρακτικῶς ἐξασκούμενος ὡς βοηθὸς ἐνὸς τῶν διαπρεπῶν καθηγητῶν του, ἀκολουθῶν δ' ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, ὅπου ἐν βραχεῖ ἐσχημάτισεν ἀξιόλογον πελατείαν, ἥ τις ἔδαινε κατ' ἔτος ἐπαισθητῶς αὐξανομένη, ἀποφέρουσα δὲ κέρδη οὐκ εὐκαταφρόνητα. Ἐπαυξήσας οὕτω τὴν περιουσίαν του, κεκτημένος φήμην καὶ ὑπόληψιν καθ' ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν, ἡδύνατο νὰ ζήσῃ, ἂν ᾔθελεν, εὐτυχῆς καὶ ἀμέριμνος εἰς τὴν ἐν μέσῳ θαλαροῦ κήπου κειμένην κομψὴν καὶ ἀναπαυτικὴν οἰκίαν του, τὴν ὠραιότεραν τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἀναδενδράδες, καὶ πλούσιος κισσοῦ ἐρπυσμός, καὶ πολλαπλᾷ ἀνθοδοχείων σειρᾷ παρῆχον ὄψιν φαιδροτάτην ἡδύνατο νὰ ζήσῃ αὐτόθι εὐδαίμων

(1) Giovanni Capodistria. Inno patriotico del Cav. Avv. Giuseppe Ramelli. Corfù (Tip. Nacamulli) 1886. — Τὸ ἕτερον ποίημα ἔχει ἀντὶ ἐπιγραφῆς τὴν ἀνωτέρω ἀφιέρωσιν εἰς τὸν Κυβερνήτην, εἰς ἣν ἐπάγονται τὰ ἐξῆς: Nel giorno che Corcira sua patria innalzava gli pubblico monumento il Canonico Dr Darmanin questo umile omaggio consacrava. — Ἐν τέλει δὲ Corfù, tip. di A. Lanza, 1886.

(1) Σύντομος ἀφήγησις κτλ. ὑπὸ Βροκίνη, σελ. 30.